

HEEMSCHILD

Geschiedenis - archeologie - fotografie - natuur van Sint-Oedenrode

JAARGANG 55 NO 3 HERFST 2021

MILITAIRE VERDEDIGINGSWERKEN IN SINT-OEDENRODE 1839

Door: Harry van Kuijk

EEN UITGAVE VAN HEEMKUNDIGE KRING DE OUDE VRIJHEID SINT-OEDENRODE

HEEMSCHILD

Driemaandelijks uitgave - jaargang 55 - nummer 3 HERFST 2021

Introductie

In het voorjaar van 2015 overhandigde Harry van Kuijk een USB-stick aan zijn oudste kleindochter Nina, die toen 15 jaar was. Op deze stick stond het hierna volgend artikel voor Heemschild. Het was inhoudelijk af en door Harry al in de bijpassende lay-out gezet. Nina, die een talenknobbel heeft, had in een eerder Heemschildartikel van haar opa achteraf een spelfout ontdekt. Dit keer wilde Harry daarom geen risico lopen. Hij verzocht Nina om een laatste check. Het heeft geen haast, zei hij erbij. Tot ieders grote schok overleed Harry op 20 juni 2015. Nu, zes jaar later, bieden wij het artikel van Harry aan, na het raadplegen van Willie Damen-van de Mosselaer en uiteraard gecontroleerd door Nina. Wij hopen dat het artikel een waardevolle bijdrage is aan de geschiedschrijving over Sint-Oedenrode. Mogelijk vormt het voor onderzoekers binnen en buiten ons dorp bovendien een interessant puzzelstuk in andere studies.

Hartelijk dank aan het bestuur van Heemkundige Kring De Oude Vrijheid, de redactie van Heemschild en aan iedereen die op welke wijze dan ook door de jaren heen heeft bijgedragen aan de inhoud van het artikel.

Anne van Kuijk

Annejbgwvankuijk@gmail.com

COLOFON

Eindredactie: Harry Dijkers, harrydijkers@gmail.com. Redactie: Jan van der Aa, Jan van den Eshof, Leo van Lieshout. Lay-out.

Verzending: Tonnie Donkers, tel. 0413-476809. tonnie.donkers@planet.nl

ISSN 0166-5928

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de samenstellers.

Tekst en foto's: Harry van Kuijk.

© copyright foto's afbeeldingen uit de archieven van Heemkundige Kring De Oude Vrijheid.

MILITAIRE VERDEDIGINGSWERKEN IN SINT-OEDENRODE 1839

Harry van Kuijk

Begin februari 1839 ontstond er grote beroering in Sint-Oedenrode. Het gemeentebestuur kreeg, geheel onverwacht, van het militaire gezag de opdracht om direct aan meer dan duizend militairen kost en onderdak te bieden, gereedschappen en werktuigen beschikbaar te stellen en hand- en spandiensten te verlenen bij het aanleggen van verdedigingswerken. De aanleiding tot dit alles was een door Koning Willem I en zijn bevelvoerders verwachte inval van het Belgische leger, dat zich na het bestand volgende op het door Koning Willem I verworpen verdrag van Londen (15 nov. 1831) aanzienlijk had versterkt.

De ouderen hadden het meegemaakt en de jongeren er over horen vertellen hoe in augustus 1794 Hannoverse, Hessische en Engelse troepen, in verdediging tegen het oprukkende Franse leger, zich in het dorp inkwartierden en verschansten, de op het veld staande gewassen vernielden en alles roofden wat eetbaar was. En hoe de Fransen nadien in het dorp huishielden. Stond hen dit alles nu weer te wachten?

Aan de hand van de in het Rijksarchief, de Koninklijke Bibliotheek en elders aanwezige bronnen willen we een beeld scheppen van deze heftige periode in de Rooise geschiedenis.

Te Helvoirt en te St. Oedenrode is men druk bezig met het opwerpen van verschansingen, achter welke onze troepen, wanneer zulks noodig mogt worden, eene gedekte stelling zouden kunnen nemen.

Algemeen Handelsblad 12-02-1839.

* EINDHOVEN, 12 Februarij. Aan het klooster te St. Oedenrode en de daarin zich bevindende geestelijke zusters zijn van hooger hand bevelen gezonden, zich gereed te houden om op de eerste aanmaning het klooster te ontruimen, ten einde dit gebouw tot krijgsgebruik te kunnen inrigten.

Al de burgemeesters der omstreken hebben aanschrijving bekomen, ten einde, ieder in hoonse gemeente, een zeker getal bespannen karren in gereedheid te houden.

De vroeger geslechte schans huiten de Ortenschepoort te 's Bosch is weder hersteld geworden. Heden worden de stukken op dezelfde in batterij gebragt.

Ook is heden een detachement mineurs uit 's Bosch naar Waasbeek vertrokken om aldaar batterijen op te werpen.

Algemeen Handelsblad 14-02-1839.

— Het gros van de beschikbare Nederlandsche magt is steeds in het oosten van Noord-Brabant bijeen getrokken. De meeste stellingen in de nabijheid van 's Hertogenbosch zijn van veldwerken voorzien, en aldaar is eene aanzienlijke artillerie vereenigd. — Het veldhospitaal schijnt van Eindhoven naar genoemde vesting te zullen worden overgebragt.

Arnhemse courant 19-02-1839.

's BOSCH, 15 Februarij 1839.

In uw geacht blad van voorgisteren komt een brief voor uit Eindhoven, waarin onder andereu gezegd wordt: dat de geestelijke zusters in het klooster te St. Oedenrode van hooger hand bevel bekomen hebben om hetzelfde te verlaten, daar het ingeval van vijandelijkheden op dit punt, door de militaire magt moet worden bezet en verdedigd, en aanvankelijk in gereedheid worden gebragt. Ik tred niet in bijzonderheden, die zouden kunnen bestaan wanneer St. Oedenrode werkelijk eenmaal het punt van een vijandelijken aanval wierd, maar ik heb gemeend in het belang van anderen te moeten zeggen, dat in gemelde plaats geen klooster bestaat, maar wel een gunstig bekend pensionaat dat door eenige weinige geestelijke zusters wordt bestuurd, en waarin een dertigtal jonge jufvrouwen, uit verschullende provincien des rijks hare opvoeding genieten. Dat in de nabijheid van gezegd etablissement, zoodanige militaire maatregelen van voorzorg zijn genomen, als men elders op eenige dorpen dezer provincie waarneemt, zonder dat daaruit echter eenige onmiddellijke ongelegenheid voor het gezegde etablissement tot dusverre is ontstaan.

Algemeen Handelsblad 21-02-1839.

Mijn Heer de Redacteur!

Onder de honderd en een leugens van den dag, is dezer dagen in onderscheidene nieuwsbladen vermeld geworden, dat de Nonnen in het Nonnenklooster alhier, van wege de Militaire autoriteit aanzegging hadden bekomen, om op het eerste bevel het gesticht te verlaten.

Ik ben in de gelegenheid zulks tegen te spreken en ik kan daarbij de verzekering voegen, dat de bewoners van dat gesticht zich in hetzelfde zeer rustig bevinden.

Met deze een plaatsje in uwe Courant te willen vergunnen, zal uw verpligten.

U Ed. Dienstw. Dienaar. N. N.

St. Oedenrode, den 21 Februarij 1839.

Noord Brabander 23-02-1839.

In 1838, acht jaar na de Belgische opstand, ging Koning Willem I akkoord met de door de grote mogendheden afgedwongen definitieve afscheiding van België, maar toen stelde het Belgische parlement meer eisen. Het Belgische leger had zich de voorgaande jaren aanzienlijk versterkt. Koning Willem I en zijn zoon Prins Willem van Oranje verwachtten een inval van het Belgische leger, om door de verovering van Noord-Brabant, of een deel daarvan, aan hun eisen meer kracht bij te zetten. Ook twijfelde de Koning aan de betrouwbaarheid van veel van zijn onderdanen in het zuiden van het land. Na door de Belgen uitgelokte schermutselingen aan de bestandsgrens begin 1839 leek de inval nabij.

De linie rond Den Bosch

De Prins van Oranje nam het commando van het leger over van Zijne Doorluchtige Hoogheid de Luitenant Generaal, Hertog van Saxen Weimar, en gaf opdracht voor de uitvoering van zijn plan tot aanleg van een linie rond 's-Hertogenbosch. De opzet van dit plan was een veilige bufferzone te creëren in het gebied rond

De Prins van Oranje.

in het gebied rond 's-Hertogenbosch voor de bevoorrading van zijn leger vanuit Holland en om bij een eventuele terugtocht zijn leger van 50.000 man te herbergen. Deze linie liep van de Maas ten noordwesten van 's-Hertogenbosch via Cromvoirt, Helvoirt, Vught, Esch, Boxtel en Liempde naar Sint-Oedenrode. (1) De gebieden tussen de Maas, Cromvoirt en de laaggelegen gronden langs de Lije, Essche Stroom, Smalwater en Dommel kon men inunderen. In de tussenliggende gebieden maakte men verdedigingswerken. Zo ook in Sint-Oedenrode bij de Nijnselseweg, Boskantseweg en Heistraat.

Het gebied om 's-Hertogenbosch, tussen de Maas, Helvoirt, Baxtel en Sint-Oedenrode.

We beperken ons tot de verdedigingswerken bij Sint-Oedenrode.

De werken bestonden uit de aanleg van zogenaamde veldwerken bij de Zonse Dijk (nu Nijnselseweg) en aan de weg naar Liempde (nu Boskantseweg). De aanleg van een verschansing achter Eerschot (zuidoostelijke hoek Merodestraat-Heistraat). In de stukken noemt men het afwisselend veldwerken, verdedigingswerken, verschansingen, veldverschansingen, batterijen en redoutes. Het leger legde beslag op de nodige grond. De bruggen bij de Pannenhoef, de Kerkvonder (brug bij de Knoptoren), de Hoge vonder en de Bommenagelsebrug werden afgebroken.

Het afkomende hout van de bruggen sloeg men op afstand op, dat van de Bommenagelsebrug zelfs in Liempde. Er gingen geruchten dat men het dak van kasteel (klooster) Dommelrode wilde wegbreken om op de zolder kanonnen te plaatsen en het aangrenzende pensionaat wilde inrichten als kazerne. (2)

1

2

3

4

Kadaster 1832.

**1. Brug bij de Pannenhoeft, 2. Kerkvonder (Knoptoren), 3. Hooge Vonder en
4. Bommenagelsebrug.**

(De laatste noemt men nu Bobbenagelsebrug).

(R.A.7634-3026 fol.175). De burgemeester van Sint-Oedenrode, Johan van Roij, ontving een op 3 februari 1839 gedateerde vertrouwelijke brief van de Staatsraad Gouverneur van Noord-Brabant: *“Zijne Koninklijke Hoogheid de Veldmaarschalk heeft bevolen dat in onderscheiden localiteiten (gemeenten) dezer provincie veldwerken en middelen van defensie zouden worden daargesteld en mede onder andere in uw gemeente, terwijl tevens in de localiteiten requisitiën (hulpmiddelen) worden gedaan van schoppen, bijlen, pikhouwelen, kruiwagens enz. Uedele daarvan bij deze kennisgevende schrijven ik u tevens aanbeveel om aan dergelijke requisitiën te voldoen en in het algemeen de bedoelde werkzaamheden te bevorderen”.*

Men was op 1 februari al met het werk begonnen.

De in het dorp en de gehuchten ingekwartierde militairen vorderden in heel de gemeente, tegen afgifte van een bon: 88 kruiwagens, 308 schoppen, 50 zakken, 50 grote bijlen, 50 sligmessen, 40 zandstampers, 8 korenschoppen, 12 maatstaven van 1 el, 6 ijzeren- en 13 houten hamers, 2 handzagen, 2 kortzagen en een partij boren.

Detail uit een kaart met de in Sint-Oedenrode aangegeven verdedigingswerken aan de Nijnselseweg, Boskantseweg en in Eerschot. (Brabant Collectie).

857

S. Oudevorder den 2 februari 1879

Naar aanleiding der bestel van Koninklijke Hoogheerl. Kon. Kommandant van 1: Brigade Infanterie, requirerend de ondergeboekte Leutnant Kolonel Kommandant van het 1: Batalion Jagers, van het Koninklijke bestel van S. Oudevorder de navolgende Voorwerpen en gereedschappen.

10 Kassen is der met een paar, te dedigeren, welke worden door de geverijf worden, over de dienst geene tijt.

50 Kruisvagnen
Vier Kruis de Ficht
20 Spanden

50 pitkousvaten of bakken

50 bylan

50 bakmesfen

20 Aardkompen

Vorst goedplanten Amsterdam het best Staten van Holland.

Voor alle deze gereedschappen zullen bij de aflevering, de nodige kwitantien door mij gegeven worden.

De Leutnant Kolonel Kommandant
van het 1: Batalion Jagers

[Handwritten signature]

Van den Heer Weygenster
de geverijf
S. Oudevorder.

RA. 7834-3026 fol. 257

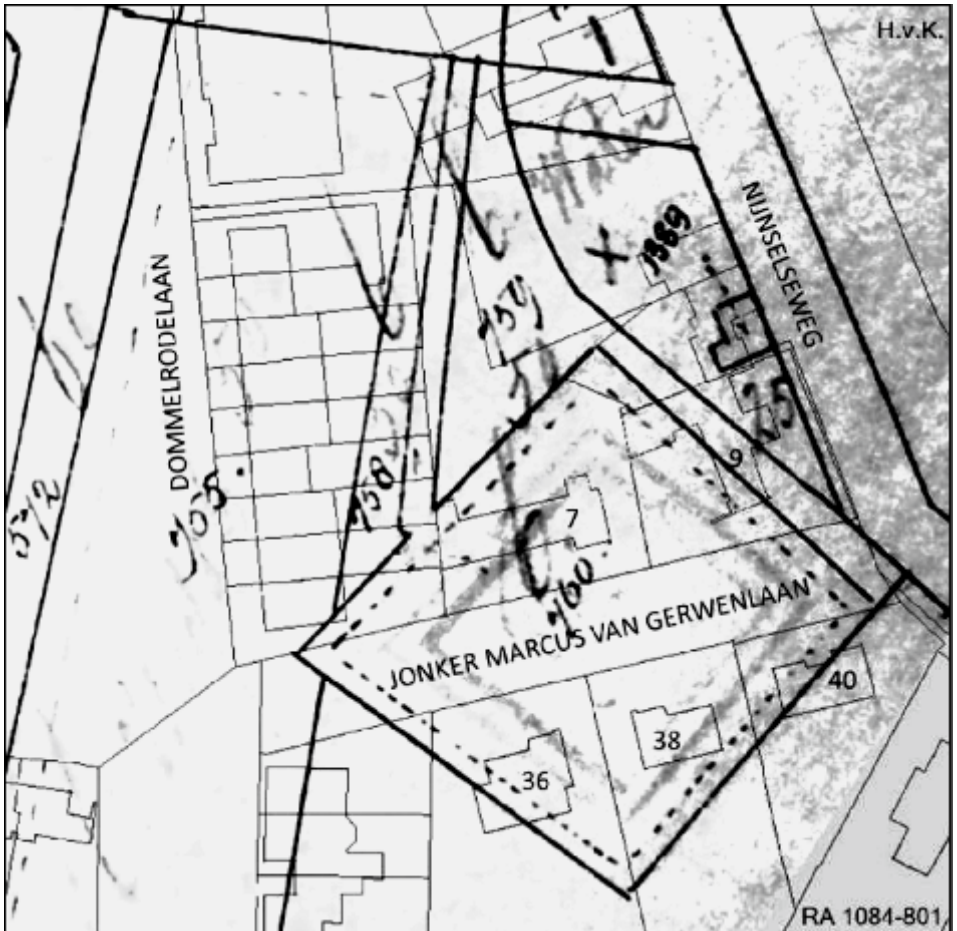
(R.A.7634-3026 fol.241). De Staatsraad Gouverneur schreef op 28 februari 1839 in een brief aan de burgemeester: *“Zoals U kennelijk is, worden in deze ogenblikken, ook in uwe Gemeente veldwerken aangelegd, die, aangezien de drang der omstandigheden en de twijfelachtige houding der vrij nabij liggende troepen der Belgen in verband met de politieke houding onzerzijds aan te nemen, in haast hebben moeten opgeworpen worden, en volgens de wet der noodzakelijkheid en voor eigen behoud, zonder in achtneming eniger rechtmatige onteigening, zijn daar gesteld. Volgens een bij mij ontvangen missive van den Heer Kolonel Chef van de Generale staf van het leger te velde daarbij gemaakte kosten dadelijk betaald”*.

Door de ligging van Sint-Oedenrode, in een meander van de Dommel, kon men, door de aanleg van verdedigingswerken aan de zuid- en oostkant van het dorp en inundatie van de Dommelbeemden door middel van de sluizen van de Borchmolen en de Kasterense watermolen, een aanval vanuit het zuiden weren, verplaatsingen en aan- en afvoer via de Hambrug veilig stellen.

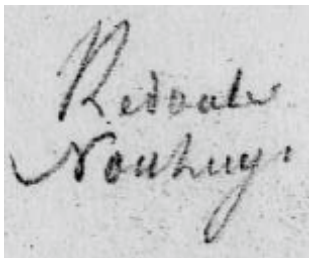
Het verdedigingswerk aan de Zonse Dijk. (Nu Nijnselseweg)

***Kruising Nijnselseweg- Jonker Markus van Gerwenlaan.
Dwars over de Jonker Markus van Gerwenlaan lag de redoute.***

Ligging van het verdedigingswerk aan de Nijnselseweg.

Volgens vermeldingen in de stukken was het een redoute. De onderliggende kaart is een detail uit een zogenaamde schattingskaart uit 1880. Hieruit blijkt dat het werk in 1880 nog aanwezig was. De hierover geprojecteerde kaart is het huidige kadaster. De redoute was gelegen op het perceel sectie G, nr. 545 van de weduwe van Nouhuys. Het had een afmeting van gemiddeld 62,5x57,5 meter, met een uitweg van gemiddeld 55x15 meter.

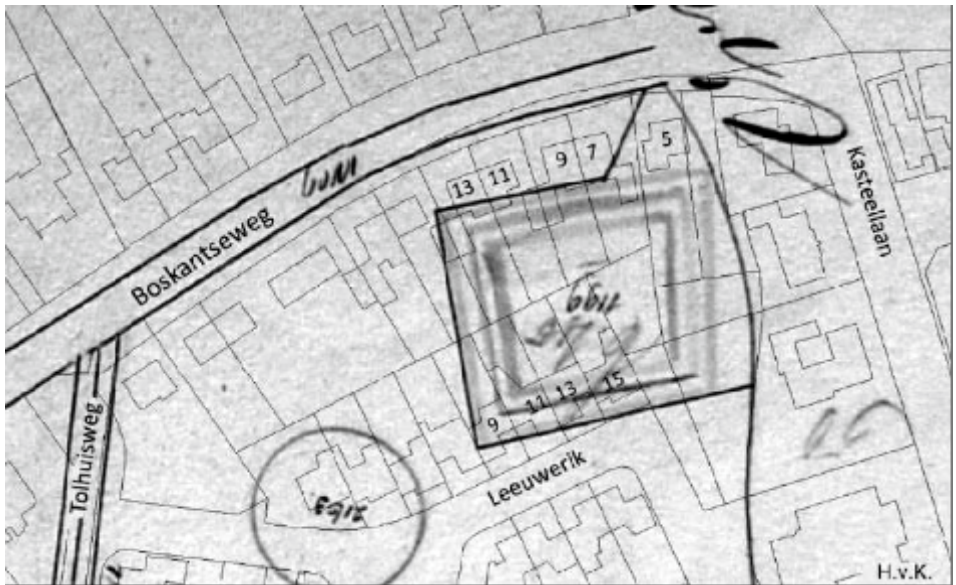
* Voor de in dit artikel genoemde (ook gebruikte) maten verwijzen we naar de toen gangbare maten volgens het NEDERLANDS METRIEK STELSEL. Een publicatie van het P.J. Meertens Instituut.

NEDERLANDS METRIEK STELSEL 1820 - 1870

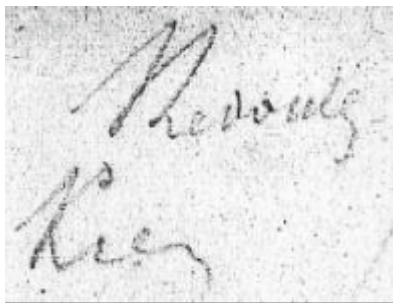
Het 'Nederlands Metriek Stelsel' was een verzameling nederlandse benamingen voor de in 1820 bij Wet ingevoerde metrieke maten en gewichten. De bepaling 'Nederlands' diende om verwarring met vóór-metrieke maten en gewichten die met de zelfde termen werden aangeduid, te voorkomen. In de praktijk werd deze bepaling evenwel vaak weggelaten. Bij de vervanging van de nederlandse benamingen door de internationale metrieke terminologie in 1870 bleven enige termen nog officieel als synoniemen gelden, tot ook daaraan een eind werd gemaakt met de ijkwet van 1937. Een klein aantal nederlandse maatnamen heeft zich tot nu toe in het spraakgebruik gehandhaafd, zoals *ons, pond* (thans in de betekenis van 500 g), *bunder en mud*. Het Nederlands Metriek Stelsel zag er als volgt uit:

<i>gewichten :</i>	Nederlandsch(e) pond	=	1 kg
	.. ons	=	100 g
	.. lood	=	10 g
	.. wichtje	=	1 g
	.. korrel	=	0.1 g
<i>lengtematen :</i>	.. mijl	=	1 km
	.. roede	=	10 m
	.. el	=	1 m
	.. palm	=	1 dm
	.. duim	=	1 cm
	.. streep	=	1 mm
<i>vlaktematen :</i>	.. bunder	=	1 hectare
	.. (vierkante)		
	.. roede	=	1 are
	.. (vierkante)		
	.. el	=	1 centiare
<i>inhoudsmaten :</i>	.. mud	=	100 l (droge waar)
	.. vat	=	100 l (natte waar)
	.. schepel	=	10 l (droge waar)
	.. kop	=	1 l (droge waar)
	.. kan	=	1 l (natte waar)
	.. maatje	=	1 dl
	.. vingerhoed	=	1 cl
<i>kubieke maat :</i>	.. wisse	=	1 m ³

Het verdedigingswerk aan de weg naar Liempde (Boskantseweg).

Ligging van het verdedigingswerk aan de Boskantseweg.

Volgens vermeldingen in de stukken was het een redoute. De onderliggende kaart is een zogenaamde schattingskaart uit 1880. De hierover geprojecteerde kaart is het huidige kadaster. De redoute was gelegen op het perceel sectie H, nr. 977, van de kinderen Kien. Het had een afmeting van gemiddeld 60x54 meter, met een uitweg van gemiddeld 20x24 meter.

Kinderen Jacobus Kien te Liempde.	Een perceel bouwland te Liempde in de begrooting opgesteld groot van 1.92.90. Lijnde N. 977 van sectie H. v. K.	gedeelte van het in de wijk te liem van de kinderen Kien groot van 1.92.90. van 37 meter 20 ellen	401 76
--------------------------------------	--	---	--------

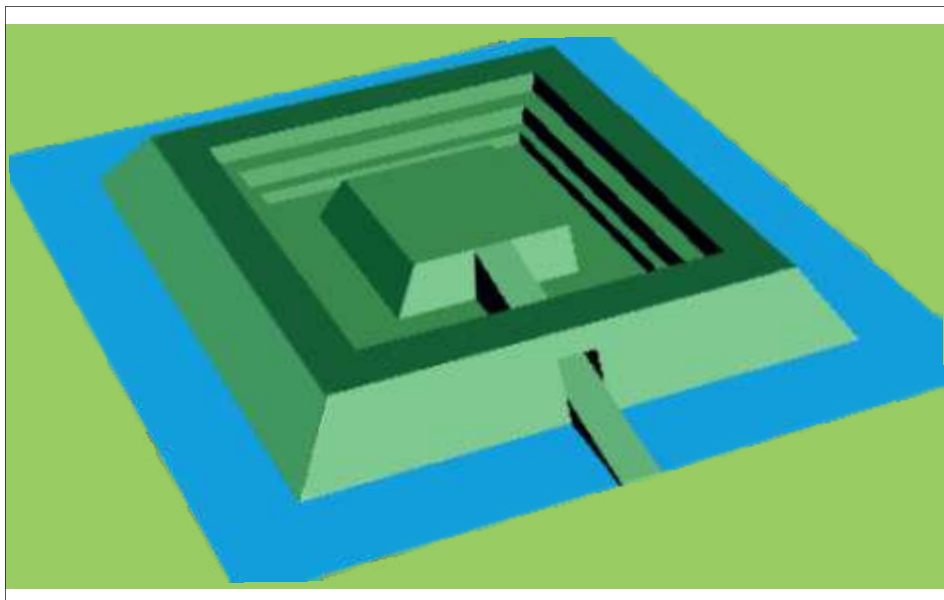
Aangekochte grond van de kinderen Jacob Kien.

Boskantseweg 5 t/m 13, waaronder en -achter de redoute lag.

Leeuwerik 9 t/m 15, waaronder en -achter de redoute lag.

Reconstructie van een redoute. (Wikipedia)

Een redoute is een gesloten veldwerk met alleen uitspringende hoeken. Het bestaat uit een door wallen en gracht omsloten binnenterrein met daarin een verhoging voor de kanonnen.

De gracht bij de redoute aan de Nijnselseweg kon men van water voorzien vanuit de gracht bij kasteel Dommelrode. De redoute bij de Boskantseweg vanuit de sloot, die er nu nog is, tussen het kasteelpark en de wijk Vogelenzang. De beschoeiing van de grachten heeft men waarschijnlijk gemaakt met de door de gemeente geleverde 1220 wilgen paaltjes van 1,26 el lang, 2235 bossen rijshout en door de Algemene Armen geleverde 330 takkenbossen. De werken werden belegd met 6038 vierkante ellen graszoden, gestoken op gronden van de gemeente, P. Taveniers, P. van Laak en P. de Jong. Aan houtwerk voor de bruggen over de grachten en voor andere doeleinden gebruikte men o.a. 37 canadabomen, 40 mastenbomen, een grote partij ribhout en planken en het nodige ijzerwerk. Voor de verdedigingswerken had men een vrij schootsveld nodig. We mogen aannemen dat het gebied, zuidwestelijk, tussen de Dommel bij de Pannenhoef en de Dommel bij de Boskantseweg van begroeiing werd ontdaan om een vrij schootsveld te creëren. De redoutes werden bemand door een batterij artillerie.

Kanon met munitiewagen op de Citadel in Den Bosch. (Foto: H.van Kuijk).

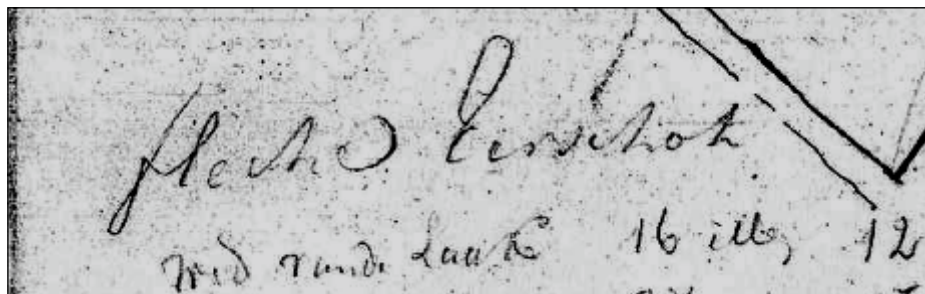

Aan de Nederlands-Duitse grens, bij Bellingwolde, ligt een gerestaureerd redoute. (Bron: Google Maps).

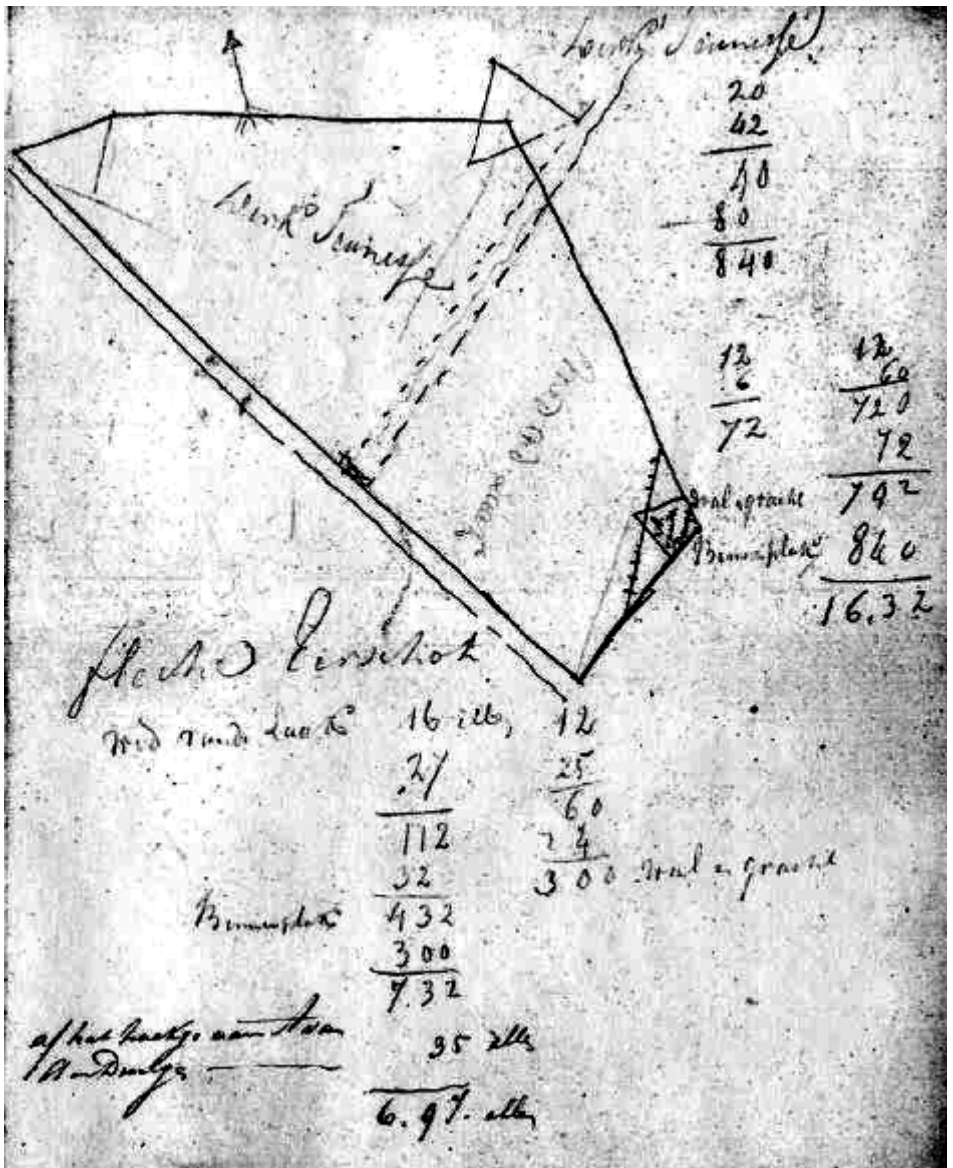

De redoute bij Bellingwolde. (Foto: H.van Kuijk).

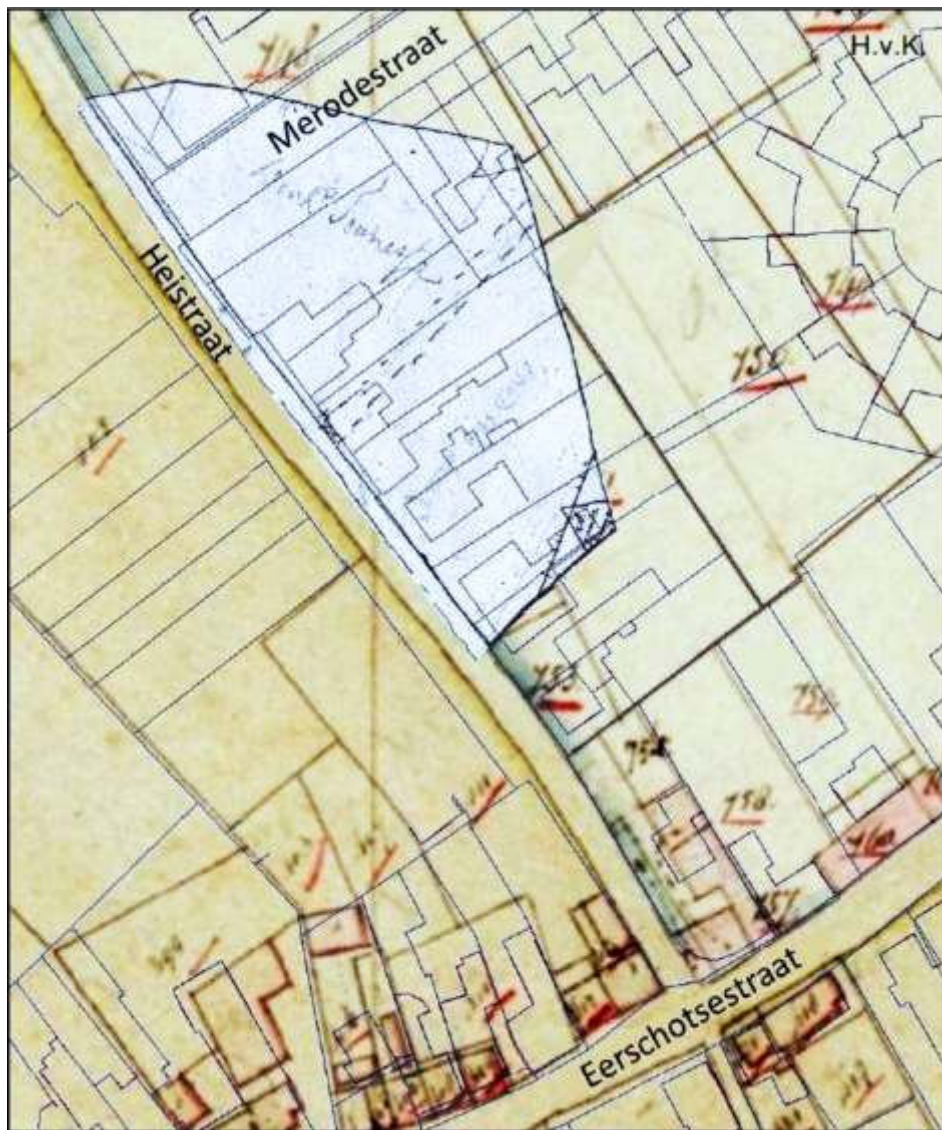
De verschansing in Eerschot.

Uit kladbrieffjes en andere stukken vallen de ligging en afmetingen van de verschansing (fliche genoemd) in Eerschot globaal te reconstrueren. Wal, gracht, brug en poort worden genoemd. De fliche werd aangelegd op de percelen sectie C, nr. 748- 751 en 750, van Dirk Theunisse, de weduwe van Laak en Antonie van den Dungen.

Kladbriefje tussen de stukken met aantekeningen over de in beslag genomen grond aan de Heistraat.

Samenvoeging van delen van sectie G en sectie C van de kadastrakaart uit 1832 met daarop geprojecteerd de vermoedelijke ligging van de verschansing en het huidige kadaster.

Bij Bellingwolde ligt ook een gerestaureerd flêche. (Bron: Google Maps).

Flêche bij Bellingwolde. (Foto: Harry van Kuijk).

De uitvoering

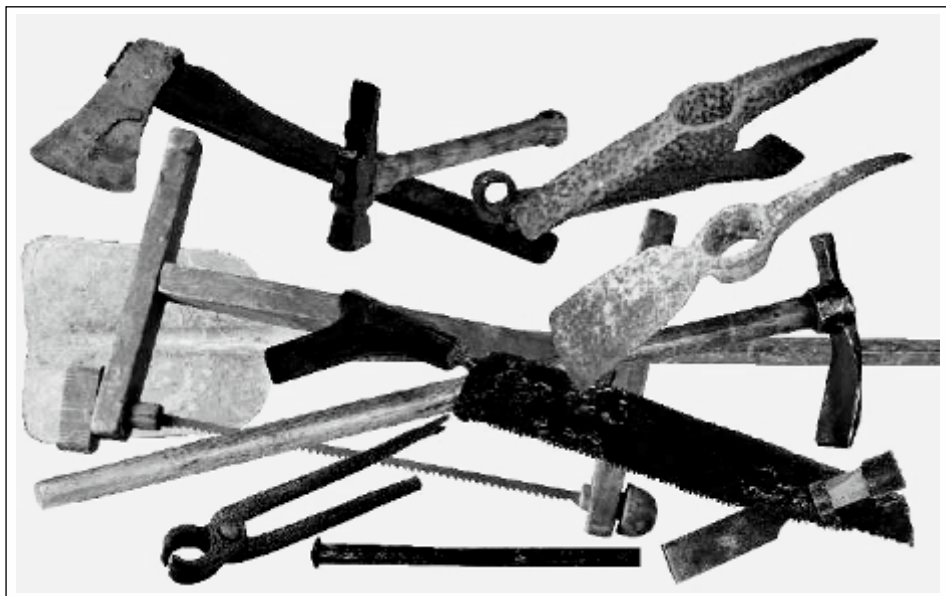
Op 3 februari 1839 verschenen 50 soldaten aan de poort van het klooster Dommelrode om loopgraven aan te leggen rondom de tuin. (3) Gijs Engels, meester timmerman en schrijnwerker, brak de bruggen af bij de Pannenhoef en de Knoptoren. Piet Rovers, eigenaar van de Pannenhoefsebrug, bracht met paard en kar het afkomende hout weg. De Bommenagelsebrug, eigendom van Jan van Heeswijk, werd afgebroken door in Liempde gekantonneerde troepen. De aanleg van de redoutes werd uitgevoerd tussen 1 februari en 31 maart 1839 door officieren en manschappen van de eerste tot en met de vijfde compagnie van het eerste bataljon Jagers, onder leiding van Kommandant Luitenant Kolonel Göetz, met een sterkte van maximaal 1100 man. Deze manschappen lagen ingekwartierd in heel het dorp en in de gehuchten, met tussen 2 en 10 manschappen per gezin, de hogere in rang bij het deftigste volk. De manschappen maakten gebruik van de gevorderde werktuigen en gereedschappen. De aanvoer en verplaatsing van materialen geschiedde door voerlui en boeren uit de gemeente met paard en kar, soms met 16 stuks gespan per dag; in totaal 304 dagen. De toelevering van materialen werd verzorgd door de plaatselijke ambachtslieden en leveranciers. Een gedeelte van het hout kwam uit Veghel en Liempde. De zandstampers werden gemaakt in Lieshout. Alle leveringen van materialen en diensten werden opgedragen door de burgemeester, die commando's kreeg van de Luitenant Kolonel Commandant van de Jagers. Er werd de hele week doorgewerkt, ook op zondagen. Dit valt op te maken uit de stukken waarin de data van hulp door voerlui zijn vastgelegd. Ook valt hieruit op te maken dat er geen oponthoud was vanwege vorst. De grote modderpoelen, veroorzaakt door dit werk, kunnen we ons wel voorstellen.

Op 31 maart 1839 was het werk gereed.

De burgemeester gaf een publicatie uit: op dinsdag 2 april zouden alle gevorderde gereedschappen worden opgesteld voor het gemeentehuis. Een ieder kon, tussen 10 en 12 uur, komen kijken of hij zijn spullen terug kon vinden. Zo niet, dan moest men dit melden bij het raadhuis. Voor de kruiwagens was het werk een waar slagveld geweest: de 88 stuks werden allen vergoed tegen $\frac{3}{4}$ van de nieuwwaarde fl. 4,125. Van de 308 schoppen werden er 123 als vermist opgegeven. Verder werden er nog 21 zakken, 24 grote bijlen en 21 sligmessen vermist.

De defecte kruiwagens en 55 partijen zogenaamde rommel kwamen in het bezit van Cornelis van Dijk, administrerend armenmeester. Hij liet dit bezit op 14 april 1839 publiek verkopen door Constantijn Christiaan Laurens van Vessem, als gemachtigde van notaris Pieter de Jong. Er werden 26 defecte kruiwagens verkocht met een opbrengst tussen 40 cent en fl. 2,70 per stuk. De 55 kopen zogenaamde rommel werden verkocht voor een bedrag tussen 35 cent en fl. 2,40 per koop. De totale opbrengst voor de armenkas was fl. 95,95, minus fl. 7,19 kosten.

Publicatie

110.

De Burgemeester van de Sedenrode brengh
 hiermede, overeenkomstig het aan hem medege-
 deelde door Heeren Officieren, bevestigd met
 de overzamenheden der alhier gemaakte Verordening
 oerken, dat de gemaakte geredichapen als:
 Schuyven, akken, koostrakken, Schytenesfen, enz,
 van des zure deelen mag in gouden Staat van-
 leering Lijn, aan ingekomen kunnen worden te-
 rug gegeven, alsmede dat oeggemelde geredichap
 van ^{om} morgen Vrijde Dinsdag den 12^{den} Maand
 aan het abacht ^{om} zullen worden uitgete om
 gemaakte. Hier weder erkend te worden.

Wardende met dien alle in een regelt. De
 heeft om op morgen tusschen 10 e. 12 uur
 kunne selwerde geredichapen terug te komen
 nomet of recht, indien bewonden bewonden moogt
 dat een of ander veranwet, gebreken of bebrake-
 ding gevonden is, aldaar daarvoor ten raach
 de Borggare te kunnen doen, ten kinde hem
 Burgemeester int Staat te stellen daarvoor te
 alle Schape Borggare te kunnen dealarie.

De Wethouder den 1sten Maand 1809

De Burgemeester Boornseind.

[Handwritten signature]

Sociale en economische aspecten

(R.A.7634-94, fol. 109). Op 17 februari 1839 gaf de burgemeester een publicatie uit met de mededeling dat op 's Konings last het onbepaalde verlov van de dienstplichtigen van de lichte 1832 en 1833 met onmiddellijke ingang was ingetrokken en dat zij die hiervoor in aanmerking kwamen zich onmiddellijk bij hun onderdeel moesten melden.

Het leger beschikte in die tijd niet over de middelen om de troepen te velde in de winter kost en onderdak te bieden. Om die reden werden de soldaten ondergebracht bij de inwoners van de gemeente. Op 29 januari 1839 kreeg de Kolonel Kommandant van het 1e bataljon Jagers, 1e Luitenant Schoonveld, de marsorder zich met 5 pioniers en 5 jagers vooruit te begeven naar Sint-Oedenrode, teneinde inkwartiering in gebruik te brengen voor genoemd bataljon. De volgende dag waren er al 939 manschappen ingekwartierd. In februari zouden dat er gemiddeld 936 zijn, in de maanden maart, april en mei bijna 1100 man. Dit leger lag ingekwartierd in de gehele gemeente, van Gemonde tot op Vressel en van Eerde tot op Vernhout, soms met wel 10 man bij een

gezin, zoals bij Oppers op Jekschot en bij Sanders op Vressel. Op

verschillende dagen kwamen ook nog doortrekkende troepen overnachten, in groepen van tussen de 15 en 100

man, met soms wel 30 paarden. Voor de paarden vorderde men stallen. Al dat volk moest eten, slapen en bij het vuur zitten; dit alles in een gemeente van rond 4000 inwoners in 688 huizen, waarvan er ongeveer 300 slechts één vertrek hadden, en ongeveer 250 niet meer waren dan hutten. (4) De soldaten konden niet kiezen: ze kregen een adres toegewezen. Bedden waren er natuurlijk niet voldoende: de meeste soldaten moesten zich tevreden stellen met een bos ligstro. De hogeren in rang lagen bij het voorname volk in het centrum, zoals bij burgemeester Johan van Roij, bij notaris de Jong, bierbrouwer Van Hombergh, W. van der Hagen en de familie Kemps.

De beroepsmilitairen met voldoende middelen konden ook, op eigen kosten, een kamer huren in een logement. De vergoeding voor inkwartiering inclusief de kost bedroeg 35 cent per dag. De burgemeester had op gezag van de Kolonel Commandant vijf wachtlokalen ingericht, voorzien van kachels en ligstro. Deze wachtlokalen moest hij maandelijks laten voorzien van vers ligstro, steenkolen, turf en kaarsen. Deze lokalen waren gelegen in de Oude Vrijheid (Markt?), het Kofferen, bij de Knoptoren, bij het klooster (Dommelrode), en er was nog ergens een hoofdwacht.

	1 lot en twee Aan de waachten van Nat. 1 ^e Nationallan	
	28 Polswaay jagend:	
	a. 448 Nederl. ponden Aankoden	
	a. 145 a. de 1500 ponden	133 44
	b. 28.75 Nederl. ponden Aankoden a	
	Ge Ant. Nat. pond	34 87k
R.A.7634-3027	c. 258 Nederl. ponden Begitw a	
	1/3. m de 100 ponden	7 1/4

Al dat volk moest te eten hebben. De boeren konden veelal voorzien uit eigen voorraad; de burgers moesten aankopen doen. Door de gestegen vraag stegen de prijzen. Men denkt dat de boeren aan die 35 cent wel wat overhielden. Enkele burgers trokken weg met

medeneming van hun meubels om aan inkwartiering te ontkomen. De vijf bakkers in het dorp hadden aangetoond dat zij gezamenlijk in zes uren 4000 broden konden bakken. Bij al het karrentransport voor de verdedigingswerken moesten de voerlui en boeren ook nog doorlopend karrenvrachten uitvoeren voor troepenverplaatsingen tot ver in de omgeving en met paard en kar zieke soldaten vervoeren naar bijvoorbeeld Meijel, Den Bosch en Valkenswaard. Die vrachten werden per uur afstand betaald: naar Meijel 6 gulden, naar Den Bosch 3 gulden. Al dat volk trok marskramers aan met allerlei producten en genotmiddelen voor de militairen. Het soldatenvolk kon moeilijk de hele avond in den hert blijven zitten: het zocht vertier in kaarten, buurten en

muziek maken. De plaatselijke middenstand, en zeker de kasteleins, beleefden gouden tijden. De leefwijze van de Brabanders op het platteland was voor de Noorderlingen, en zeker voor die uit de steden, een hele gewaarwording. Ook de taal was voor hen een probleem. Sommige bezigheden hebben een universele taal, zoals hofmakerij. De meisjes vonden die militairen in hun uniformen wel aantrekkelijk en een enkel trouwde met zo'n vreemdeling. De pastoor en de dominee kregen kerkbezoek van die vreemdelingen en wellicht ook een cent in het zakje. Over ongeregelheden in die tijd is weinig te vinden. Een paar incidenten zijn in een proces verbaal opgenomen,

zoals de belediging van een paar hoge militairen door Mie van de Spank. Zij noemde hen hoerenlopers. (Mie kwam haar hele leven lang vaak met justitie in aanraking). Van Kapitein Kommandant Schipper, brigadier bij de batterij, gehuisvest bij de kinderen Moeskops in de Heikant, werd zijn donkerblauwe laken manteljas gestolen. Johan van de Rijt op Rijsingen zag verdachte bewegingen in zijn paardenstal. Samen met de veldwachter vond hij een jonge vrouw gelegen tussen twee kanonnières op enige bossen haverstro. De jonge dame verklaarde afkomstig te zijn uit den Bosch, van beroep kraamster te zijn en de kost te verdienen met ruilhandel.

(R.A.7634-1803). De Kommandant der Rijdende Batterij nr. 2 beklagde zich bij de burgemeester "Ontwaard hebbende vele liederlijke vrouwspersonen uit vreemde gewesten die zich in deze gemeente ophouden en manschappen mijner onderhebbende batterij besmetten, getuige onder andere bijgaande geneeskundig certificaat ....". Hij verzocht de burgemeester twee van deze vrouwspersonen, die afgelopen nacht op heterdaad betrappt waren, op te zenden naar het arrest in 's-Hertogenbosch.

Geneeskundig Certificaat.

Bij geneeskundig onderzoek is gebleken, dat de Manneken van den Berg, lijdend is, aan een Strijper (Gonorrhoea) welke vermoedelijk bestaan, is toe te schrijven aan een besmette vrouw, in derze Gemeente verbleef honden de.

De Officier van Gezondheid 3de Klasse
bij de Rijdende Batterij 2de

J. W. Boon.

Klagte;

Ontwaand hebbende vele lievelijke Vrouwen,
passeren met vreesde Gewesten, zied sticht in
Contraventie der bestaande Leges-Ordel dienbaar,
gaande, van L.K.H. des Prins Frederik Maarschalk,
den 14^{en} Maart 1832 N. 321, in deze Gemeente in
Kantonnement opgehouden, vreesde vanomen hebben
de, gemelde Vrouwenpersonen, manschappen mijner
vreesde hebbende Battelij, voortdurend besmetten,
Getuige onder anderen vreesde vreesde Gemeestkundig
Certificaat, en dewijl het heimsel is laten
deser vreesde, in de woningen der Ingeestien en
Landvreesde, aanleiding geeft, tot vreesde
Klagten en vreesde, Zoo vreesde des Ordel
vreesde Kantonnement Kommandant, ter
vreesde van alle deze vreesde, aan den
H^{en} Burgemeester, en vreesde Leden van, het Ge-
meente Bestuur, op grond van vreesde
Leges-Ordel, Klagdadige Maatschappij, ter vreesde
deser vreesde te vreesde, en vreesde vreesde
personen in den vreesde vreesde op de vreesde
vreesde het vreesde van vreesde te vreesde
vreesde de vreesde vreesde, van vreesde kant alles
aan vreesde, om vreesde vreesde vreesde, ter vreesde
vreesde vreesde de vreesde te vreesde.

Kantonnement van St Oedenrode den 21 December 1839

De Kapitein Kommandant
der Rydende Battelij N° 2

Aan
den Heer Burgemeester en
Gemeente - Bestuur

Doct.
te St Oedenrode.

Op 19 april werd in Londen het vredesverdrag met België ondertekend.

Dit betekende echter niet het einde van de inkwartiering. In de maand mei waren er nog 1081 man, in juni 898 man en in december 134 man ingekwartierd in Sint-Oedenrode. In die maanden bleven ook nog veel doortrekkende legeronderdelen overnachten en moesten voerlui vrachten uitvoeren.

Belgische Post.

** BRUSSEL, 21 April. Men heeft eindelijk uit Londen het heugelijke berigt ontvangen, dat in den namiddag van eergisteren de Heer van de Weyer in naam van België het vredestractaat aan het *Foreign Office* te Londen geteekend heeft, zonder zelfs eenige der voorbehoudingen daarbij te voegen, waarvan vroeger werd gesproken.

Algemeen Handelsblad 23-04-1839.

Den 19den April werd te Londen het vredestractaat tusschen Nederland en België, ten overstaan der vijf groote Mogendheden geteekend. Nog eenige punten bleven aan de regtstreeksche onderhandeling der beide partijen overgelaten; doch de grondslagen van den vrede, de hoofdpunten zijn uitgemaakt, een nieuw tijdperk voor Nederland werd geopend, van krigsontspanning, van geheele toeliegging op zijne inwendige ontwikkeling. Moge het daartoe met bezadigheid, maar tevens met onbekrompenheid te werk gaan.

Algemeen Handelsblad 08-05-1839.

B E L G I E.

Uit Brussel schrijft men van den 5 Mei:

Wij vernemen, dat terstond na de uitwisseling der ratificatiën van het vredes-tractaat de beletselen geheel door ons Gouvernement zullen worden opgeheven, welke aan de gemeenschap met Holland alsnog in den weg staan. De Hollanders, die zich aan de grenzen mogten vertoonen om het Koninkrijk te doorreizen, zullen een Belgisch paspoort ontvangen in ruil voor hunne in goeden vorm bevonden paspoorten, en zulks zonder voorafgaande autorisatie; diegenen, die België slechts zullen willen doortrekken, om zich naar Frankrijk of elders te begeven, zullen, op louter vertoon, het visa van hun Hollandsch paspoort erlangen.

Leydse courant 08-05-1839.

NEDERLANDEN.

'SHERTOGENBOSCH den 18 Maart.

PUBLICATIE.

De Staatsraad, Gouverneur der Provincie *Noord-Brabant*, in aanmerking nemende, dat ten gevolge van de voorzieningen die door het Hooger Bestuur, ter beveiliging van den Vaderlandschen grond, genomen zijn, zich in deze oogenblikken vele troepen in deze Provincie bevinden, die bij de Ingezetenen ingekwartierd zijn.

Dat het bezwaar hetwelk hieruit voor de Ingezetenen kan ontstaan, te minder zal drukken, wanneer bij de behandeling van alles wat tot de Militaire Huisvesting en Inkwartiering betrekking heeft, steeds billijkheid en regtvaardigheid in het oog worde gehouden.

Dat onder de verplichtingen die hieromtrent op de Burgemeesters en Wethouders in de Steden en op de Burgemeesters en Assessoren der Gemeenten ten platten Lande rusten, eene voorname plaats bekleeden de volgende:

a. Dat zij met in achtneming van de voorschriften, die daarentrent, nog laatstelijk bij Circulaire van den 15 Januarij dezes Jaars, litt. LLL., (*Provinciaal Blad no. 10*), gegeven zijn, zorgen, dat er behoorlijke Registers of Lijsten van Inkwartiering worden aangelegd, waarop naauwkeurig aanteekening worde gehouden, zoo wel van de gedane Inkwartieringen als van de gedane Uitbetalingen, der aan de Ingezetenen, voor de Huisvesting en Voeding der bij hen Ingekwartierde Manschappen, toegekende gelden, beloopende *vijf en dertig Cents per man en per Dag*.

b. Dat geene uitzonderingen of voorregten, *onder welk voorwendsel* ook, ten aanzien der Inkwartiering, worden verleend, maar dat daarin deelen alle principale Bewoners van huizen, zonder aanzien van rang of stand, om het even of zij die huizen qua eigenaars of huurders bewonen, en onverschillig of zij die geheel oecuperen of daarvan voortverhuren.

c. Dat, *dadelijk* na dat de gelden voor de Inkwartiering van korpsen ontvaugen zijn, daarvan de uitbetaling aan de Ingezetenen geschiede, als moettende de minste vertraging, die hieromtrent zoude plaats hebben, ten nadeele uitloopen, zoo wel van de minvermogene Ingezetenen als van de Militairen.

d. Dat ook geene kortingen of inhoudingen hoegenaamd en onder geenerlei voorwendsel, op die gelden plaats hebben, maar die aan de Ingezetenen ten volle worden, uitbetaald.

Heeft, met overleg der Militaire Autoriteit goedgevonden en verstaan:

1o. De Burgemeesters en Wethouders in de Steden en de Burgemeesters en Assessoren der gemeenten ten platten lande, voor zoo veel noodig, aan de voorschreve en in het algemeen aan al de op hun rustende verpligtingen, het stuk der Inkwartiering betreffende, te herinneren, en dezelve aantemanen, die verpligtingen naauwkeurig optevolgen, zoo wel om hunne verantwoordelijkheid ten deze te dekken, als om gegronde klagten, die uit eenige afwijking daarvan onvermijdelijk zouden geboren worden, voortekomen.

2o. Aan de Ingezetenen dezer Provincie, onder opmerking dat hunne belangen ten dezen opzichte dezerzijds behartigd worden, te kennen te geven, dat, wanneer zij de hun toekomende Inkwartierings-gelden ter behoorlijke tijd en zonder eenige korting, niet mogten bekomen, zij dan deswege hunne klagten bij hem Staatsraad Gouverneur kunnen inbrengen; zullende, die klagten gegrond bevonden wordende, daarin worden voorzien.

3o. Aan de Ingezetenen al mede te doen opmerken, dat, daar zij van hunne zijde eene billijke vergoeding erlangen, voor de huisvesting en voeding der bij hen ingekwartierde manschappen, de Militairen daarentegen aanspraak mogen maken op eene goede behandeling, behoorlijke huisvesting en gezond voedsel, doch dat onder de aan de Militairen te verschaffen levens-benoodigdheden, geene sterke dranken zijn begrepen, als welke zij van de Ingezetenen niet mogen vergen.

4°. Aan de Ingezetenen tevens te kennen te geven, dat zij wederkeerig aanspraak maken mogen op eene goede behandeling, van de zijde der bij hen in kwartier zijnde Militairen, en dat zij, zich over de behandeling van dezen met grond kunnende beklagen, hunne klagten, door tusschenkomst van het plaatselijk bestuur, kunnen inbrengen bij den Kantonnements Kommandant, welke daaraan regt zal doen wedervaren.

En op dat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in de Steden en Gemeenten, op de gebruikelijke wijze, worden afgekondigd en ter gewoner plaatse worden aangeplakt; en wijders in de binnen deze Provincie uitkomende nieuwspapieren worden opgenomen.

'SHERTOGENBOSCH, den 6 Maart 1839.

De STAATSRAAD, GOUVERNEUR voornoemd.

Bon. VAN DEN BOGAERDE.

Gezien en goedgekeurd door Zijne Koninklijke Hoogheid den Veldmaarschalk, in Hoogstdeszelfs Hoofdkwartier.

TILBURG, den 11 Maart 1839.

**De Kolonel, Chef van den Generalen Staf van het Leger te Velde,
Bij afwezenheid,**

**De Luitenant-Kolonel bij den Generalen Staf,
NOLTHENIUS DE MAN.**

Noord Brabander 19-03-1839.

Voorts is er nog door Z. M. een besluit genomen, betreffende de vrijwilligers, die in der tijd, zoo bij het staande leger als onder de schutterijen, hebben dienst genomen, en welke allen, onder dankbetuiging voor de bewezene diensten, eervol zijn ontslagen.

Deze manschappen zullen nominatim een afschrift van dit eervol ontslag erlangen, en huane namen zullen in 's rijks archieven worden opgeteekend.

Arnhemse courant 15-06-1839.

Het herstel van de bruggen

1839 ontfangen van P. Engels timmerman
Hulden van de Pannenhoeven 1/34 = 50
Nieuw leshading en herwagte
gedaan aan de brug op de Pannenhoeven
Hulden van den twaalfden May 1839
Piet Rovers

R.A. 7634-3026, fol. 211

Piet Rovers haalde het afgekomen hout van de Pannenhoeftsebrug terug. Gijs Engels maakte een begroting voor het herstel van de bruggen bij de Pannenhoeft, de Knoptoren en de Hogevoender. Hij leverde het tekortkomende hout en ijzerwerk en herstelde deze bruggen in uurloon met vijf timmerlieden in zeven dagen, voor 1 gulden per man per dag.

1839 ontfangen van P. Engels
timmerman te Hulden van
8 voor 53 1/2 uur werk van de brug
op de Pannenhoeven en de Knoptoren
ten je 500 Cent per dag 1/53 = 50
Hulden van den twaalfden May 1839
J. van Duijn

R.A. 7634-3026, fol. 212

J. Vervoort werkte voor G. Engels dertien en een halve dag aan de bruggen tegen 100 cent per dag.

Gijs Engels herstelde in juni en juli ook de Bommenagelsebrug voor een bedrag van 220 guldens en 20 centen. Hij werkte hier voor 80 cent per man per dag. (5)

De financiële afwikkeling

* Ter vergelijking van de geldbedragen: de gemeentebegroting bedroeg fl. 4000,00 per jaar, die van het arbestuur fl. 2200,00. (R.A.7634-41).

Iedereen die leveranties had verricht en werk had uitgevoerd stuurde zijn rekening naar de burgemeester, die tussentijdse voorschotten kreeg. Na het einde van het werk moest hij zorgen voor een totaaloverzicht.

In een brief aan de burgemeester d.d. 28 februari schreef de Staatsraad Gouverneur:

“.....mag ik echter niet verzuimen uwen aandacht daarop speciaal te vestigen, dat het in het welbegrepen belang der rechthebbende is, de schadevergoeding billijk te begroten, en dezelve niet te overdrijven, daar anders moeilijkheden zouden ontstaan en kosten van expertise en ene lange uitstel van betaling het gevolg zouden moeten wezen, dat alles .....”.

MAAND *Maart 1809* *1ste Maat jaargang*

NAMEN DER WACHTEN.	KLASSEN ONDERZELVEN.				Ditans op welke deelen zijn heet gewest.	HOEVEELHEID der geleverde SHANUSTOFFEN en KAARSEN.					Aanmerkingen.
	1.	2.	3.	4.		Stuks Vcentur- ren.	Steen- kolen. Nederl. Ponden.	Stuks Takke- boschen.	Geal. Kaarsen à 16 in het Nederl. pond.	Beschen Logstree à 3 1/2 Nl. de Bosch.	
<i>Wachtersrecht</i>	<i>1</i>				<i>Wachtersrecht 1/2 Maat</i>	<i>1147</i>	<i>124</i>				
<i>Wachtersrecht</i>	<i>2</i>				<i>Wachtersrecht</i>	<i>1147</i>	<i>124</i>				
<i>Wachtersrecht</i>	<i>2</i>				<i>Wachtersrecht</i>	<i>1147</i>	<i>124</i>			<i>33</i>	
<i>Wachtersrecht</i>	<i>2</i>				<i>Wachtersrecht</i>	<i>1147</i>	<i>124</i>			<i>33</i>	
<i>Wachtersrecht</i>	<i>3</i>				<i>Wachtersrecht</i>	<i>992</i>	<i>124</i>			<i>20</i>	

(31) overgeld

Rekening van Willem van de Mosselaar
touwslager + 1te Oerdeinde
wegen geleend touw te dienste
bij de veldwerke

3 Meetkoorden van 45 El   1 Cent per El = f. 35

1te Oerdeinde de ....

Ontvangt van de Heer ..... de somme
van een Gulde vijfentwintig cent, hebben
beente geen pretentie te laste van het Ryk.

Haar Heerlicheit Luitenant Schoonewelt
aan W. van de Mosselaar Touwslager den
11 Junij 1829.

R.A. 7634-3026 fol. 198

Een kleine rekening kwam van touwslager Willem van de Mosselaar, voor de levering van 3 meetkoorden van 45 el.

1 Baas gewerkt 6 1/2 dag f 05 = 20
2 twee knechts gewerkt 50 dagen f 00 = 00
3 een knecht 6 dagen f 00 = 10
4 Verdient met het aan-koop
van de nodige materialen tot
het opmaken van de brug f 00 = 10

Baas en knecht gewerkt voor 80 cent per dag.

Liempde den 5 July 1839

De Oelhebbers of Eijgenaren der Bommenagelse Brug
te Sint Oeden Roode aan B. H. Clerex Debet
Wegens Gelerde Eike Timmerhout

5 1/2 Stuks 1/2 D. eike planken Lang 10 v. meten met 5 1/2 v. a 3 1/2 v. / 85 = 20
7 Stuks Schuyden in de Lengte 2 v. meten 10 v. a 5 v. / 5 = 40

12 Stuks eike hals Lang 1 v. meten 4 v. /

12 Stuks eike hals 2 v. meten 3 v. / 8 = 40

12 Stuks eike hals 3 v. meten 3 v. a 1 v. 4 v. / 2 = 30

7 Stuks eike hals Boven Luning met 10 v. a 2 v. / 10 = 60

6 Stuks 2 v. 1/2 D. eike 12 v. meten 12 v. a 8 v. / 28 = 80

6 eike hals 6 Eijgen 1 v. meten 10 v. /

6 eike hals 2 v. meten 10 v. / 98 = 4

6 eike hals 2 v. meten 10 v. / 60 = 4

19 Stuks eike hals meten 2 v. 3 v. a 3 v. / 36 = 66

1877 = 56

Van de Heeren van Ruyck
Burgemeester te Sint Oeden Roode

Liempde den 18. Augustus 1839

B. H. Clerex

R.A. 7634-3026 fol. 225

Een grotere rekening kwam van B.H. Clerex uit Liempde, voor levering van eikenhout ten behoeve van het herstel van de Bommenagelsebrug.

4 gelandaa-nieuw spijkas ... / 37 = 1.2
8 gelandaa-ouda spijkas ... / 105 = 1.1

Ook oude spijkers waren geld waard.

Rekening van Servaas van den Brand
 S^r. Smid te Oostendam op
 vragers gelensde spijkers en ander
 ijzerwerk tot herstel van de Pan-
 nenhoefse brug en Kerkvonder te
 Oostendam.

600 Stuks spijkers van 1,15 a 1,41 ^{1/2} lang	R. ..
6 stekker ijzeren 17,4 lb a 16 spijk.	2. 48 1/2
50 spijkers van 6,8 ^{1/2} lang	" . 45
16 ^{1/2} van 2,48 palen	1. 12
36 ^{1/2} van 1,41 palen	" . 90
22 ^{1/2} van 5,2 ^{1/2}	" . 85
10 kougels met voren ijzeren 14 lb a 6 1/2 spijkers	8. 40
128 spijkers van 1,15 palen lang	2. 56
500 stuks van 1,8 ^{1/2} a 1,15 palen	4. 50
26 smid spijkers	" . 20
	<hr/>
40 spijkers van 1,83 palen	34. 06 1/2
	1. 50
	<hr/>
	35. 56 1/2

R.A. 7634-3026 fol. 223

Servaas van den Brand, de plaatselijke smid, maakte de nagels, waarvan de langste 28 centimeter, en ander ijzerwerk voor herstel van de Pannenhoefsebrug en de Kerkvonder.

schippen Voor bemadaling van een bij het
 afbreken gesloopte schuit met doosjes
 vallen door het afhandelen van
 stukken gemaakt is. ————— 5. --

Schepers 20
2. 20. 20. 20 Voor het gebruik van een schuit bij het
 herstel der bruggen, de Koster van het
 en mede het hiel brange op Wolfswinkel
 en vanden boegpen, ————— 2. --

R.A. 7634-3026, fol. 209v

Voor reparatie van een bij de afbraak van de bruggen beschadigde schuit en voor het lenen, halen en brengen van een schuit op Wolfswinkel.

<p> <i>Redoute 64 lang</i> <i>leen</i> 56 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 120 60 54 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 240 300 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 32.40 </p>	<p> <i>Redoute 68 lang</i> <i>Kouhuys</i> 57 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 125 62.5 57.5 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 3125 43.75 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 3125 <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> 35.9375 </p>
--	--

Uit al die bonnetjes maakte de secretaris het totaaloverzicht:

In Dalkoning van de Negentien van den Heer
Luitenant Kolonel Commandant van het 1° Bataillon
Vogers, is over het het gevonden Postuur van den
Oudekade, ten dienste van de van de gevonden
samenmaakte Verdedigings werken geleverd
als volgt: -

- 1. Acht lachlig Krijswagens, gemiddeld op 3/4 den waarde van de van de gevonden ma- kande van f. 125 per stuk belooft -	363. 00
- 2 300. Schoppen, waarvan 185 tegen de volle waarde te rug genomen zijn, terwyl voor de overige 115, vermist of beschadigd een compensatie van f. 28 per stuk gevonden wordt makende	157 1/4.
- 3. 50 bakken, waarvan 29 tegen de volle waarde terug genomen zijn, terwyl voor de overige 21, vermist of beschadigd een compensatie van f. 1. 1/4 per stuk ge- vonden wordt makende	30 1/4.
- 4. 50 groote Buxen of Voegenaande Akkers, van waarvan 26 tegen de volle waarde te rug genomen zijn; terwyl voor de overige 24, vermist of beschadigd een compensatie van f. 2. 00 per stuk gevonden wordt makende	48 00
- 5. 50 Stakmesen, waarvan 24 tegen de volle waarde terug genomen zijn, terwyl voor de overige 26, vermist of beschadigd een compensatie van 64 cent per stuk gevonden wordt makende.	13 1/4.
- 6. 110 Saad Stampert a 15 c per stuk	0 00
- 7. Reparatie van gemelde Saad Stampert -	" 80
- 8. 2 Nieuwe houten Kerkelijke kassen.	7 20

- 34.	2 Hete Zwaaen 22 & 25 $\frac{1}{2}$ - Pierken lang 6, 5 el	166A	92
- 35	1 Hete Zwaaen 18 & 32 $\frac{1}{2}$ - Pierken lang 3 el	16	..
- 36	1 Hete Zwaaen 21 & 25 $\frac{1}{2}$ - Pierken lang 3 el	4	..
- 37	1 Hete Zwaaen 21 & 23 $\frac{1}{2}$ - Pierken lang 3 el	3	50
- 38	2 Hete Zwaaen 16 & 28 $\frac{1}{2}$ - Pierken lang 3 el	3	25
- 39	2235 boefchen ruyshout van 11 $\frac{25}{100}$ per Cubick el a 15 $\frac{1}{2}$ - per bod.	6	..
- 40	1220 Wellige spandijzen van 1, 26 el langte	335	25.
- 41	2 Kortlagen, Leer Opperant te rug ontvany Frangebroek en benadaling	12	26
- 42	4 Nieuwe geshoge aan de hand van 11 duimen vordelgarruce vande 6 lang Zwaaen 53 Nederl pond	..	45.
- 43	10 Scheerboeken, Schoren a 2 vatten Zwaaen 11, 5. Nederl pond	26	50
- 44	1 ytraen Kraan Zwaaen 1 $\frac{1}{2}$ medul pond	5	45
- 45	59 Smeed spykens van 2, 1 palm / 8 duimen	..	60
- 46	26 ytraen Gengels vande brug	2	95
- 47	35, 5. medul pond laye spykens, teage naandt 1/2 ytraen duimen a 10 pondische	14	80
- 48	40 ruwe masten tot gebouwk vande meume, brug	17	45
119	66 Stordische groene Heelen twee duimische Heelen, lang 3, 144 el	114	40
50	16 Stike anderhalf duimische ruwe Heelen lang 6, 24 el	99	..
- 51	Drie meelkoorden, van 15 el langte, vord.	35	20
		1	35.
		1654	17
<p>Sluis, onder de Reserve van geboerde Looden, ingekomen en ingevonden en benadaling van brugge, opgemakke over het Plaats, het gebouwk van Loe</p>			

R.A.7634-3026 fol.204

- 34.	2 Hets Jwaan 22 & 25 H ^o Pierkants lang 6, 5 el	1664	92
- 35	1 Hets Jwaan 18 & 22 H ^o Pierkants lang 3 el	16	..
- 36	1 Hets Jwaan 21 & 25 H ^o Pierkants lang 3 el	4	..
- 37	1 Hets Jwaan 21 & 23 H ^o Pierkants lang 3 el	3	50
- 38	2 Hets Jwaan 16 & 18 H ^o Pierkants lang 3 el	3	25
- 39	2235 boepken ryfheid van H ^o 25 per Coen el a 15 6 ^o per bod	6	..
- 40	1220 veltige spadlyer van 1, 26 el langte	335	25.
- 41	2 Koerlagen, Leon Oportant te rug ontbrag Frangbruit en benadooling	12	20
- 42	4 Nieuwe geshange van de brug van 14 duimen voordeharriere van de brug Jwaan 53 Federel pond	..	45.
- 43	10 Scheerhouten, Schoren a. Zanellen Jwaan 11, 5. Federel pond	26	50
- 44	1 ykvan Kram Jwaan 1 1/2 middel pond	5	75
- 45	59 smeed spykers van 2, 1 palm/8 duimen	..	60
- 46	24 ykvan hangele van de brug	2	95
- 47	35, 5. middel pond lage spykers, lage naandit hie, teven duimen a. te pondelike	4	80
- 48	40 nieuwe masten tot gebruik van de nieuwe brug	17	75
49	66 Stordelike groene steelen, twee duimelike steelen, lang 3, 144 el	14	40
50	46 stike anderhalf duimelike nieuwelike lang 6, 24 el	99	..
- 51	Drie meelkoores, van 15 el hoogte, eiden	35	20
		1	35.
		1654	17
<p>Aldus, onder reserve van geleverde zoden, vergoedinge van groeden en benadooling van brugge, opzemaakt over het Plaatselyk bevel van L^o R.A. 7634-3026 fol. 204</p>			

"Aldus onder reserve van geleverde zoden,..."

In volkomening aan de equitette wass den
Herr Lieutenant Colonel, Kommandant van het
1° Bataillon jagst-lyon door het gemeente Wel.
Herr van de Wiedenode van dinsten dat en die
gemeente vangetige Verhandlungen Zooden gele-
verd, als obge.

1038 Verkante sllen gartwooden, in dichte van
nu galen à 3te corle per verkante el. f 196.237
10 Verkante sllen het wooden à 2 corle
per verkante el. ----- . 60

196 837
Herr de hoovertie dingdelijke gogeggeven en
de wassden in grade troude en jure hoovertie
gedede in stamme van een hoovertie tel minigertig
gulede, dinsten lachlig in een halve centen. Hoovertie
at Wiedenode den 2de April 1839.

De Burgemeester en Schepenen
der gemeente de Wiedenode.

Van der

Van Abdormante de wassden
- Voor den Secretaris
C. van der

Rageten en accord beronden, door de onderge-
tekenen Officierum belatt geweest zynen, mit de
verdrullende verdorcken.

H. von der Wiedenode
2de luit.

est. v. v.
2de luit.

Schoonveldt
1ste luit.

Namen der Eigenschaftsbesitzer	Beschreibung der Befreiung	Liegenschaft in welcher die eingezogene Grunderwerbsteuer besteht	Bemerkungen	
Kinderen Jacobus Kien & Elisabeth	Lamprecht bewaard in de Wetten van 1808 op de verpanding van grond van 1. 83. 90 Lijden N. 977 van den 15 ^{en}	Liegende van de vrijz. voozige Kolon om de voozige baan van de voozige van 37 ruiden 70 ellen	Lol 86	$\frac{1}{2} \text{ Looptegge } 12 \text{ v}$ $\frac{1}{2} \text{ Looptegge } \frac{1}{3} \text{ v}$ $\frac{1}{15} \dots$
Elisabeth van Nou huys Theunissen in gemeen.	Lamprecht bewaard in de Wetten van 1808 op de verpanding van grond van 2. 36. 60 Lijden N. 545 van den 1 ^{en} 11 ^{en}	Liegende van de vrijz. voozige Kolon om de voozige baan van de voozige van 37 ruiden 70 ellen	Lol 68	L. Nouten Rogge 1 ^{ste} Looptegge wield 1/2 - 5
Theunisse, Dirk Koning	Lamprecht bewaard in de Wetten van 1808 op de verpanding van grond van 57 ruiden 30 ellen Lijden N. 148 van den 1 ^{en} 11 ^{en}	Liegende van de vrijz. voozige Kolon om de voozige baan van de voozige van 37 ruiden 70 ellen	Lol 88	1. 11
Laak, wed. Piet van van der	Lamprecht bewaard in de Wetten van 1808 op de verpanding van grond van 24 ruiden 8 ellen Lijden N. 151 van den 1 ^{en} 11 ^{en}	Liegende van de vrijz. voozige Kolon om de voozige baan van de voozige van 37 ruiden 70 ellen	Lol 40	1. 11 gravel
Antonie van den Dungen	Lamprecht bewaard in de Wetten van 1808 op de verpanding van grond van 24 ruiden 60 ellen Lijden N. 180 van den 1 ^{en} 11 ^{en}	Liegende van de vrijz. voozige Kolon om de voozige baan van de voozige van 37 ruiden 70 ellen	5 40	1. 11

R.A. 7634-3026 fol. 236

Prijvaststelling van de ingenomen gronden van de kinderen Kien, Elisabeth van Nouhuys, Dirk Theunisse, wed. Piet van de Laak en Antonij van den Dungen.

De kinderen Kien kregen 10,8 cent per vierkante meter, E. van Nauhuis kreeg 13,8 cent per vierkante meter, op dat veld stonden rogge en wortelen, en Theunissen, van de Laak en van den Dungen kregen 12 cent per vierkante meter.

304 dagen dienst van één kolk met paard en koerman, volgens artikel 111 van het
Reglement gevestigd bij Koninklijk besluit van den 24 Augustus 1844 N. 33, bijl. 5. D.
Waar, behoeft een overheid van een Reddy gelden. — 11. 11. 1864. 10

R.A. 7634-3026 fol. 249

Een rekening voor 304 dagen met kar en paard a. fl. 3,50 per dag is fl. 1064,00

Amsterdam Post, den 19. Junij 1864

291

Van omtrent de te voorespel opgelegde vrachtprijzen der Bommenagelse
gelyke Brug gezien te hebben, is het my gelaten, dat gezagde
brug tydens den afbraak wel weinig waarde moet gehad hebben,
Ten met het oogpunt van schadebegrenzing beschouwd, dan wel
gewoontelyk niet veel te diep schade door het zigt behoeft
te worden opgevoerd.

Dan omtrent het bywoordige de toestand der herstelling
nog op de voorgesandte berekening, welke ik uitsluitende
aanzienlijk voorstellen, en wel:

1. Dat de brug door de toegang van het zigt worden gemaakt,
doch met voldoende materialen, welke intusschen versameling later
tenden te zijn, dan de voorgesandte.
2. Dat de brug door de toegang van de eigenaars worden
maakt, naar verkiezen, terwijl het zigt van deze kosten
doorgaans een som van tweehonderd guldens.

Dit zijn de twee wijzen, welke naar mijne wijze van
lede, tot afbreuk van tekort komen. Indien, en welke
ik mij bereid was alleen te volgen.

Ik heb de eer inrechtvaardig antwoord te geven

De Luitenant van den
generaal Staf

De Luitenant van den
generaal Staf

De Luitenant van den
generaal Staf

R.A. 7634-3026 fol. 228

Over de rekening fl. 220,20 voor het herstel van de Bommenagelsebrug was de Luitenant van de Generale staf niet tevreden: hij vond dat de brug voor de afbraak al ver versleten was en bood in een brief de burgemeester fl. 200,00.

(A 298)

Keijzerlijk Hof van Justitie, den 22^{en} Junij 1839

De Speciale afdeling van de zaken, betrekkelijk tot de Wiltwerken, anders de onmiddellijk te bevelen van Zijne Keijzerlijke Hoogheid den Luitenant-Generaal Hertog van Saksen-Weimar daargesteld, alomtrentende op het antwoord van Wedelachtbare nopens het gedaan voorstel in dato 18^{en} degen, n° 291, tot regeling der zaak van den Bovenasgeluchte Cong, zoo verlangt men deszijds niet met den meesten spoed te vercranen, of anders de redenen waarom die zaak nog niet voor afdeling vatbaar is. -

De Luitenant van den Generaalen Staf
toegeweerd van Zijne Hoogheid den Luitenant-Generaal
Hertog van Saksen-Weimar. -
Weygenich

De
Der Heer Burgemeester

P. Oudevisde

R.A. 7634-3026 fol. 232

De Luitenant van de Generale Staf werd ongeduldig: hij verlangde met spoed instemming met het geboden bedrag, of anders de reden waarom hij geen antwoord kreeg.

A 295.

Bokstel den 23. Febr. 1839

Inde beantwoording van het Stel van de Afgeve van
Uitdelaatbare van den 22de dages, nr. 686, heb ik de eer, u
te informeren, dat de Som van 200,00 tot Schadecompensatie van
in d'geen winter afgebroken Bommenagelische Brug bij mij kan
ontvangen worden, nog in den loop van d'geen d'geen, voor half
een uur, of wel maandag morgen den 24de d'geen tussehen elf en
een uur, habbende ik de eer, hierbij te verzoeken de vorm, in
welken de Luitantii gel behooren te worden ingericht. -

D. J. P. Luitenant Generaal Staf
toegeweerd aan E. D. Hoogheid den Luit. Generaal
Koning van Saxe Weimar

---

antw. g. v. v. v.

J. J. Hebt de goedheid de brengeer d'geen
te informeren van het uur, waarop
men het geld zal ophalen.

Daar
Den Heer Burgemeester

te J. Oudebarode

De Luitenant van de Generale Staf verzocht de burgemeester de fl. 200,00 voor het herstel van de Bommenagelsebrug op te komen halen in Boxtel.

N° 282 Hoofdwartreij Buzel, den 9^{en} Junij 1839

Ik noodig uw welwillende oordeel, mij wederlyk op morgen
avond te doen kennen, of u gansgen acant met het aanbod
van fl. 2.00 per daag, of in uwv eische over de tot. halle daar,
stellen der veldwachten te S. Odenrode gelaerde karren.
blyft peristereen, in welk laatste geval uw welwillende oordeel
deezzyds slechts kan vordrygen het schriftlyke bewijs, dat
die karren inderlyk by u gelaerd geworden.

W. J. J. J.

De Luitenant Generaal
W. J. J. J.

Aan
Den Heer Burgemeester

S. Odenrode

R.A. 7634-3026 fol. 255

Voor de hulp aan het leger met paard en kar was fl. 3,50 per dag in rekening gebracht. De Luitenant Generaal vond dat te veel: hij deed de burgemeester een aanbod van fl. 2,00 per dag.

Het vervolg

Publicatie

*De Burgemeester van St. Nederveende belast g.
- President zijnde met het toezicht over de contracten
redoutes, aan het Kofferen, de Bogt en ach-
-ter Eerschot, waar schuwt elk en een iegelijk
daaraan iets weg te halen het zij gas, hout
of anderszins of daaraan eenig nadeel toe
te brengen, dewijl hij verpligt is de daden
daaraan, als denoherden van St. Lands Rechten
over de Competente rechtbank te vervolgen;
wordende de ouders en voogden bij deze mede
aangemaand om hunne minderjarige kinderen
of pupillen, waarvoor zij regtens verantwoordel-
-ijk zijn daarvan zorgvuldig te onthouden.
St. Nederveende den 16 Junij 1839
De Burgemeester Voorzitter*

R.A.7634-95 fol.113

Publicatie 16 juni 1839.

De burgemeester, belast met het toezicht, waarschuwt een ieder tegen het weghalen van gaas, hout e.d. van de redoutes in het Kofferen, de Bogt en achter Eerschot: "...en worden de ouders en voogden bij deze mede aangemaand om hunne minderjarige kinderen of pupillen waarvoor zij regtens verantwoordelijk zijn, daarvan zorgvuldig te onthouden".

Van het veldwerk in Eerschot aan de Heistraat is sindsdien in de stukken niets meer te vinden.

Openbare **VERPACHTINGEN.**

DE ONTVANGER DER DOMEINEN , te 's Hertogenbosch , zal , als daartoe gemagtigd , ten overstaan van daartoe bevoegde Autoriteiten , op de natemelden plaatsen , dagen en uren , voor het Saisoen van den jare 1846 ,

VERPACHTEN:

1°. *Op Vrijdag , den 29 Mei 1846 , des voormiddags ten 11 ure , te 's Hertogenbosch , in het Stads-Koffijhuis , bewoond bij W. REGGERS , als :*

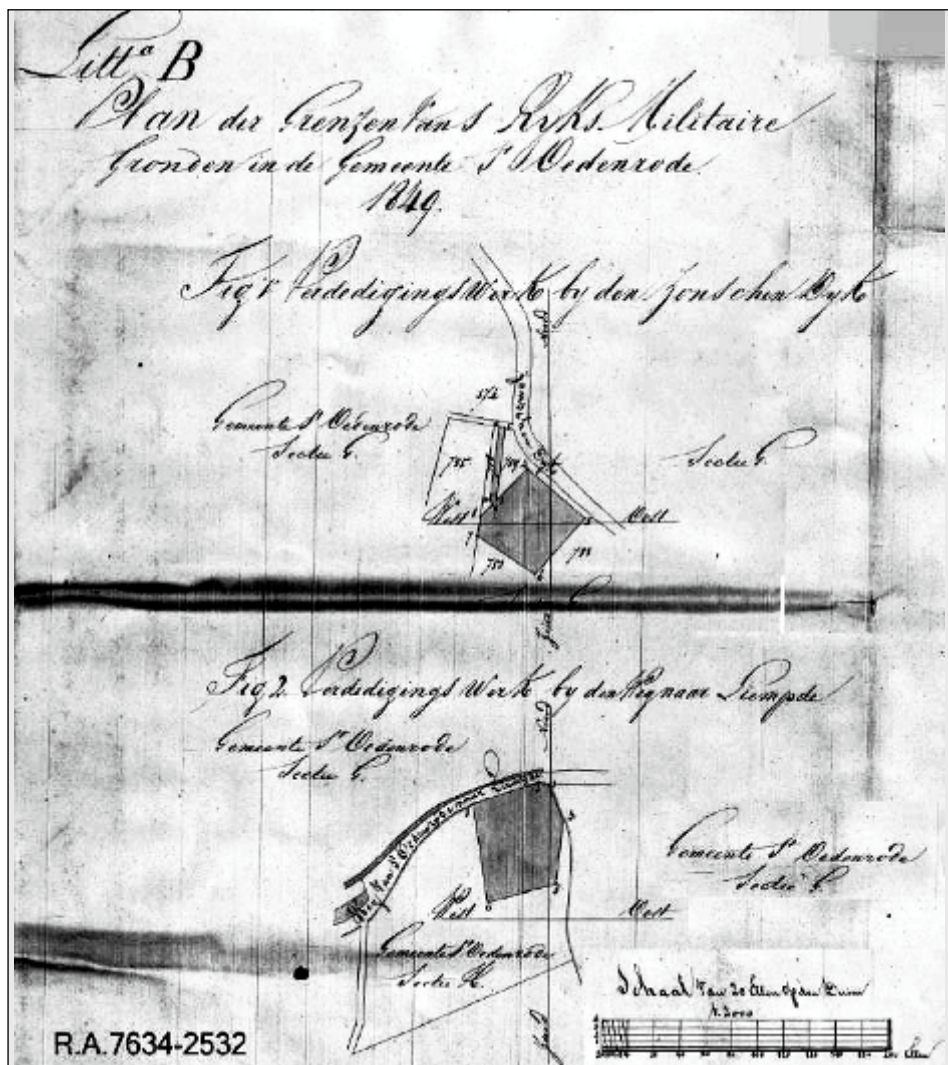
i. De GRASGEWASSEN der Veldwerken , onder St. Oedenrode , Kadaster Sectie G. No. 754 en Sectie H. No. 1195.

Noord Brabander 28-05-1846.

In 1846, en ook in eerdere jaren, werd het grasgewas op de veldwerken door de Domeinen verpacht.

(R.A. 7634-470) In 1846 was er geen gegadigde verschenen voor de pacht. De ontvanger der Domeinen vroeg de burgemeester iemand te zoeken voor het gras. Hij vond er niemand voor.

Het was in die tijd niet ongewoon om grond van de overheid te beschouwen als algemeen bezit. Men töördü de geit langs de openbare weg en waarschijnlijk ook wel op de redoutes.

R.A. 7634-2532

In 1849 werden de grenzen der militaire gronden vastgelegd en op 5 februari 1850 goedgekeurd door de Minister van oorlog. Pas dan vond de grondoverdracht plaats. In 1852 mocht men de borstweringen van de veldwerken slechten, maar geen grond afvoeren.

VERPACHTING
VAN
GRONDEN,
BEHOORENDE TOT HET
Departement van Oorlog.

DE ONTVANGER DER DOMEINEN,
TE 's HERTOGENBOSCH.

zal, als daartoe gemagtigd, ten overstaan van den Notaris *VAN DEN HAM*, resideerende te *Boxtel*, op *Dingsdag*, den *28 September 1852*, des voormiddags, ten *10 ure*, in het Logement bij *J. J. OFFERMANS*, te *Boxtel*, voor den tijd van *zes achter-eenvolgende Jaren*, ingaande *1 Januarij 1853* en zullende eindigen *31 December 1858*,

VERPACHTEN :

Ter Beweiding of wel ter Bebouwing de na te melden Militaire Veldwerken, als: onder

ST. OEDENRODE.

- n.* Het VERDEDIGINGSWERK aan den Weg naar *Nijnsel*, groot *0.36.10* Ellen.
en o. Het VERDEDIGINGSWERK aan den Weg naar *Liempde*, groot *0.38.50* Ellen.

NB. De Borstueringen der Veldwerken zullen mogen worden geslecht en vergraven, edoch zal de grond binnē de grenslynen dier Veldwerken moeten verblijven.

Nadere Inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van den Ondergeteekende.

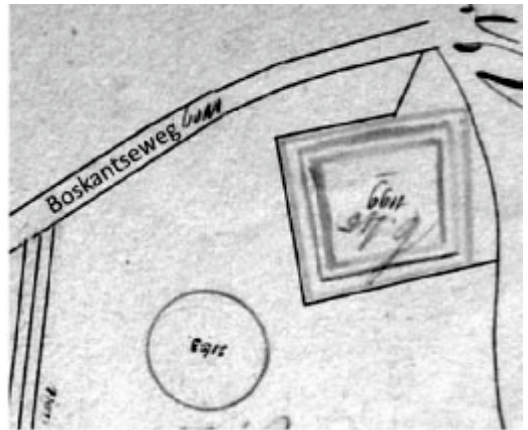
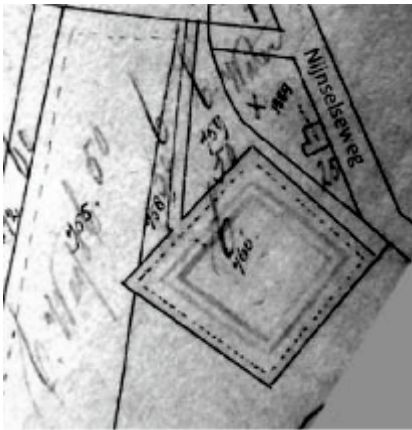
's Hertogenbosch, den 14 September 1852.

DE ONTVANGER DER DOMEINEN,
H. W. VAN GRASVELD.

ZEGT HET VOORT.

(462)

Op deze zogenaamde schattingskaarten uit 1880 staan de verdedigingswerken aan de Nijnselseweg en Boskantseweg nog ingetekend.

Op dit kaartje uit 1880 is van het verdedigingswerk in Eerschot niets meer te zien.

Het huis op de hoek Nijnselseweg- Jonker Marcus van Gerwenlaan draagt de naam "De Batterij". Het terrein waarop het huis staat noemde men vroeger ook zo. In Heemschild jrg.35 (2001) nr.2, schrijft Bep van Lieshout over deze naamgeving en verwijst naar A. C. Brock, "Beschryving der Vryheid St. Oden-Rode", pag.175. A.C. Brock schrijft hier over de Franse inval in augustus 1794:

Terwijl de Hannoverfche en Hefsfche troepen, onder den Hannoverfche Generaal Hamerlein, zig binnen het Dorp in de huizen inkwartierde, en in middelefs hun verblijf, alleen de tuinvruchten en veldgewasch roofde. Gemelde troepen verfchanste zig in dit Dorp, en requireerde de Inwooners tot het opwerpen van retrachementen of batterijen, opgraven der wegen, en afhakken van bomen, enz.; vijf zulke verfchanfingen werden 'or door de burgers voorwaardigd, terwijl de Zedden, die men op het Marktplaats voorhad aan te leggen, gelukkig, op het fchietfijk aanrekken der Franschen, agterwegen bleef. Twee dezer batterijen waren geplaatst op den rechter kant van de Dommel, aan den ingang vande oude-Vryheid ten Westen; en de drie overigen lagen aan de Ooftzijde op het hoog akkerland den Berg genaamd, onder het Gekucht Eerfchot, van welke, inzonderheid de een, liggende over de Hambrug, het gheele Dorp beftryken kon.

De ligging van het terrein aan de Nijnselseweg was waarschijnlijk strategisch zo gunstig gelegen dat het meerdere malen diende voor de aanleg van verdedigingswerken, zoals in 1839.

De verdedigingswerken van 1839 bleken van geen nut geweest en zijn door de tijd verdwenen: waarschijnlijk vanwege de Vestingwet van 1874, die bepaalde dat de vestingwerken en linies die in onbruik zijn geraakt (vooral in noordelijke, oostelijke en zuidelijke provincies) worden opgeheven.

Grondsporen kunnen nog aanwezig zijn in de tuinen tussen de bebouwing.

De genoemde bruggen gebruiken we nog dagelijks, ook de brug bij de Pannenhoef, na een lange afwezigheid.

Noten:

(1) David C. H. Ross in De Kleine Meierij, jrg.58 (2009) nr.4, pag.123.

(2) Bep van Lieshout in Heemschild jrg.35 (2001) nr.2, pag.35.

(3) Idem.

(4) Wiro Heesters in "Sint-Oedenrode, zwerftocht door een boeiend verleden", pag.177.

(5) Gijs Engels, timmerman en schrijnwerker, had een druk jaar: hij maakte in 1839 ook voor fl. 268,28 de orgelkast in de Sint Martinuskerk.

Bronnen:

R.A.Rijksarchief 's-Hertogenbosch

kranten.delpher.nl

Kadaster

W. Damen - van de Mosselaer

Sint-Oedenrode 2014

Harry van Kuijk

Harry van Kuijk 1936-2015

Ter nagedachtenis aan Harry van Kuijk is op 9 april 2016 een Buurtbank onthuld bij de Knoptoren in Sint-Oedenrode met deze tekst:

Harry van Kuijk

Eindhoven 09-04-1936

Sint-Oedenrode 20-06-2015

Heemkunde en erfgoed, daar zette Harry zich vele jaren zeer verdienstelijk voor in.

Hij was een gedreven lid van de Heemkundige Kring "De Oude Vrijheid"

en hij werkte nauw samen met Roois Cultureel Erfgoed.

Gedurende vijftien jaren was hij een deskundig en gewaardeerd lid van de Gemeentelijke Monumentencommissie.

Harry had een brede interesse voor gebouwen, religieus erfgoed, grenspunten, gedenkplaatsen voor oorlogslachtoffers, historische verdedigingswerken en kaarten. De achtergronden en de feiten onderzocht hij tot in de finesses.

Harry was een graag geziene persoonlijkheid, onbaatzuchtig en onstuitbaar in zijn woordenvloed.

"God weet alles maar Harry weet het beter"

is een gevleugelde uitdrukking binnen de Heemkundige Kring.

In 2014 kreeg Harry voor zijn inzet van de gemeente Sint-Oedenrode de Penning van Verdienste.

Harry hield van ontmoetingen en gezellig "buurten".

Daarom hebben we, vanwege ons respect en waardering voor hem, met medewerking van de gemeente, te zijner gedachtenis deze bank geplaatst.

ROOIS CULTUREEL ERFGOED

Heemkundige Kring De Oude Vrijheid

Word lid van onze vereniging en ontvang het blad

HEEMSCHILD

Een driemaandelijkse uitgave van

Heemkundige Kring De Oude Vrijheid te Sint-Oedenrode

Er kan keuze worden gemaakt uit de volgende vormen van lidmaatschap:

Persoonlijk lidmaatschap € 23,00 per jaar.

Gezinsleden € 7,00 per persoon.

Ledenadministratie, verzending Mededelingenblad:

Annette van den Brand, e-mailadres: anneheem.54@gmail.com

Penningmeester: Johan van Bakel, tel. 0413-475288

Bankrekening Nr. IBAN NL07RABO0138288755 t.n.v. De Oude Vrijheid

Postadres: Kerkdijk-Noord 4, 5491 AR Sint-Oedenrode

E-mail: secretariaat@oudevrijheid.nl

Website: www.oudevrijheid.nl / www.facebook.com/oudevrijheid :
www.twitter.com/oudevrijheid